

Cultures

TEATRE | MÚSICA | LLETRES | DANSA | ART | TRADICIONS | CINE | TELEVISIÓ

NOVETATS EDITORIALS ▶ EL 1714 A LES LLIBRERIES

Entrevista Joan Esculies

Historiador i periodista. Doctorat en Història i especialista en el segle XX, el manresà fa una incursió en la guerra de Successió i els fets que el 1714 van liquidar l'autogovern català en un llibre en què mostra la seva formació periodística i entrevista tot un especialista reconegut com Joaquim Albareda. El resultat és una obra divulgativa que aquesta setmana ha escalat al capdamunt de la llista d'obres més venudes en català en la categoria de no-ficció

«Catalunya i Espanya són estats mentals»

▶ L'especialista manresà signa amb Joaquim Albareda un volum en format d'entrevista sobre la guerra de Successió

Toni Mata i Riu

BELLATERRA (VALLÈS OCCIDENTAL)

■ Hi ha un moment per a cada cosa i el llibre que Joaquim Albareda (Manlleu, 1957) i Joan Esculies (Manresa, 1976) van publicar el març del 2008 en el segell Pòrtic sobre la guerra de Successió i els fets del 1714 no tenia rere seu dues manifestacions independentistes multitudinàries, la Via Catalana, els atacs sistemàtics a dreta i esquerra de la caverna espanyola i la proximitat del Tricentenari. L'obra va passar sense pena ni glòria però, sis anys després, una versió revisada i ampliada d'aquell volum s'ha situat ja al capdamunt de les llistes de vendes de no-ficció en català. El procés fa forat.

P Què sabem de nou del 1714?

R Doncs el mateix que fa sis anys. El risc és que se simplifiqui el discurs, que tot plegat es banalitzï en l'etiqueta «Catalunya contra Espanya» i afecti el rigor històric.

P Això està passant?

R Quan fa uns anys es va commemorar el bicentenari de la guerra del Francès, el discurs del nacionalisme espanyol va ser que aquella havia estat la seva guerra d'independència. El risc és que el nacionalisme català faci ara excessiu discurs amb el 1714.

P Sense raó?

R El catalanisme polític, el nacionalisme català, neix a final del segle XIX. El problema és fer revisionisme i, per exemple, que les ciutats vulguin reivindicar pedigrí austriacista. Manresa va ser cremada durant la guerra de Successió i Vic es va rendir als filipistes. Però això no vol dir res. Era normal que la gent acabés farta de la guerra. El llibre pretén divulgar el que va ser la guerra de Successió i les seves derivades, amb un to rigorós però amè per al lector.

P Encara hi ha preguntes sense resposta sobre aquells fets?

R Un tema que m'intriga és pensar que en la guerra de Successió a Catalunya hi havia partidaris dels dos bàndols, com va passar a la guerra civil. La imatge que s'ha donat és que la majoria era austriacista, i no sé si va ser així.

EL LLIBRE

LA GUERRA DE 1714

AUTORS
**Joaquim Albareda i
Joan Esculies**

PÒRTIC. 17 EUROS. 176 PÀGINES

P No ha pogut contrastar la seva sospita?

R El que ens ha arribat són les cròniques de la gent il·lustrada. Classes socials que tenien els seus interessos respecte a la defensa de la causa austriacista. Però els sectors populars no tenien l'oportunitat d'escriure i explicar el seu punt de vista, i m'interessa saber què pensava aquesta gent. Segur que l'11 de setembre del 1714, dins de Barcelona hi havia gent que estava ben farta de la guerra. Per això, cal investigar més.

P Es pot dir que Catalunya era un estat abans de la desfeta?

R Hi ha opinions per a tots els gustos, i no és fàcil aclarir qui té raó. Què s'entenia per estat aleshores i què s'entén ara? La discussió s'usa avui en dia no tant per saber què va passar sinó per justificar que el 1714, i després pel Decret de Nova Planta, Catalunya va perdre la seva condició d'estat.

P Però Catalunya existia abans de la guerra de Successió?

R Sí, dins de la Corona d'Aragó, i tenia les seves pròpies Corts. A més... què vol dir existir? Catalunya i Espanya són estats mentals.

P Què vol dir?

R Intentar visibilitzar els conceptes estancs d'avui i traslladar-los a la realitat de fa tres-cents anys és complicat. Són organitzacions diferents. Té alguna cosa a veure el sistema polític d'inici del XVIII amb la Mancomunitat o la Generalitat actuals? És com dir que Catalunya té mil anys...

P Espanya existia aleshores?

R També és un estat mental. De fet, fins a final del XVIII i principi del XIX es parlava de les Espanyes, perquè incloïa les possessions d'ultramar. Els conceptes són fluids.

P Qui va lluitar contra qui, doncs, a la guerra de Successió?

Joan Esculies, dies enere a la vila universitària de Bellaterra

R En el cas concret de Catalunya, va ser un enfrontament entre una corona i una altra. Felip V, inicialment va ser acceptat, però aquí es va veure que no compliria amb el respecte a les institucions. El sentiment vers l'arxiduc Carles d'Àustria tampoc era el mateix a Catalunya que a Aragó.

P No obstant això, al llibre asseguren que els fets del 1714 expliquen el moment actual. Per què?

R El nacionalisme català, al marge de la llengua, està basat en part en l'herència constitucionalista i pactista, i es veu en l'intent uniformitzador de Felip V allò que no es vol per a Catalunya.

P L'exemple escocès serveix per emmirallar-se?

R En el programa de Jordi Évole que va fer debatre Felipe González i Artur Mas, el primer va dir que Escòcia ara pot voler marxar de la Gran Bretanya perquè el 1707 s'hi va unir voluntàriament. Però va fer trampa perquè no va acabar la fra-

se: hauria d'haver afegit «i vosaltres vau ser un territori conquerit». Els sistemes polítics d'Aragó i València, el 1707, i Catalunya, després, van ser abolits.

P En què s'assembla, doncs, la Catalunya d'avui amb la de fa tres-cents anys?

R El nacionalisme juga a imaginar el passat i reelaborar-lo per explicar-lo a la seva població i projectar-la en el futur. En el segle XIX, el catalanisme polític va remetre a la Catalunya medieval, a reis com Pere el Gran, les gestes dels almogàvers... i ho van associar a la Catalunya en la qual ells vivien. Tots els nacionalismes, tots, es basen en una il·lusió.

P El procés sobiranista és una irresponsabilitat?

R No, les societats creuen en alguna cosa. Un sector es pot sentir apel·lat pel discurs nacionalista i un altre, per exemple, pel marxista. I cadascú ho fa perquè creu que aquests discursos li poden solu-

«Hi ha el risc que es faci massa discurs per part del nacionalisme català amb el 1714 i es perdi rigor històric»

«Escòcia es va unir de forma voluntària a la Gran Bretanya. En canvi, Catalunya va ser territori conquerit»

«Les societats creuen en alguna cosa i cadascú se sent apel·lat per un discurs o altre per tenir un futur millor»

cionar alguna cosa de la manera com viu. A final del XIX, l'enemic a Catalunya era França. Després de la pèrdua de Cuba per part dels espanyols, l'enemic va passar a ser Castella. I això es veu a les poesies dels Jocs Florals d'aquells anys.

P És difícil dir qui té raó en l'actual procés sobiranista?

R Tant Catalunya com Espanya tenen la seva raó, no és una qüestió d'arguments sinó de desitjos.

P Basats en el 1714?

R El 1714 no legitima ni deslegítima res, és un episodi històric.

P Una de les preguntes eternes sobre la guerra de Successió és el paper del moianès Rafael Casanova, darrer conseller en cap de Barcelona. Heroi o traïdor?

R Va ser el màxim representant de la ciutat, i el quadre d'Antoni Estruch el presenta caient en combat durant el setge final de l'11 de setembre. La seva figura és usada pel nacionalisme, però va sobreviure a la guerra, no va ser represaliat i fins i tot un dels seus fills va escalar dins la cort de Felip V.

P El llibre que ha escrit amb Albareda no és un assaig històric sinó una entrevista d'un centenar i mig de pàgines, en què l'expert en la guerra de Successió respon amb tot el rigor. Per què fan servir aquest model?

R En la nostra cultura hi ha un dèficit de llibres d'història que sense renunciar al rigor siguin amens per al públic. S'ha publicat massa tesi doctoral que no es pot llegir.